

ІНФОРМАЦІЙНЕ ТА НОРМАТИВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

УДК: 34.096 (006.83.012.024)

А.В. Клименко (ДНДІ МВС України),

І.В. Козакова (ДНДІ МВС України),

М.А. Бакал (ДНДІ МВС України)

ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ТЕХНІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНУ З ОЦІНКИ ВІДПОВІДНОСТІ ДЕРЖАВНОГО НАУКОВО- ДОСЛІДНОГО ІНСТИТУТУ МВС УКРАЇНИ

Невід'ємною частиною Угоди про заснування СОТ і обов'язковою для всіх її членів, в тому числі для України, є Угода про технічні бар'єри в торгівлі, згідно з вимогами якої обов'язковими інструментами приведення якісних характеристик продукції є застосування технічних регламентів і процедур оцінки відповідності та сертифікації. Таким чином, з наукової точки зору, виникла необхідність розглянути основні положення Закону України № 124-VIII від 15.01.2015 "Про технічні регламенти та оцінку відповідності" з метою виявлення шляхів реалізації державної політики у сфері технічного регулювання в діяльності Органу з оцінки відповідності Державного науково-дослідного інституту Міністерства внутрішніх справ України.

Ключові слова: технічний регламент, орган з оцінки відповідності, акредитація, принцип презумпції відповідності.

Неотъемлемой частью Соглашения об основании МОТ и обязательной для всех ее членов, в том числе и Украины, выступает Соглашение о технических барьерах в торговле, согласно требованиям которого, обязательными инструментами проведения качественных характеристик продукции является применение технических регламентов и процедур оценки соответствия. В связи с этим, с научной точки зрения, возникла необходимость рассмотреть основные положения № 124-VIII от 15.01.2015 Закона Украины "О технических регламентах и оценки соответствия" с целью выявления путей реализации государственной политики в сфере технического регулирования в деятельности Органа по оценке соответствия Государственного научно-исследовательского института Министерства внутренних дел Украины.

Ключевые слова: технический регламент, орган по оценке соответствия, аккредитация, принцип презумпции соответствия.

An integral part of the Agreement on the Foundation of the ILO and binding on all its members, including Ukraine, is the Agreement on Technical Barriers to Trade, according to the requirements of which, mandatory technical tools for the performance of quality products are the application of technical regulations and conformity assessment procedures. In this connection, from the scientific point of view, it became necessary to consider the main

provisions of the Law of Ukraine "About Technical Regulations and Conformity Assessment" No. 124-VIII of 15.01.2015 in order to identify ways of implementing state policy in the field of technical regulation in the activities of the Authority for Conformity Assessment of the State Research Institute of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine.

Keywords: *technical regulations, body for conformity assessment, accreditation, the principle of presumption of conformity.*

Світова політика лібералізації зовнішньоторговельного режиму зумовила Україну в 1993 році подати заявку на вступ до Світової організації торгівлі, повноправне членство в якій було офіційно отримано в 2008 році. Такий крок прямо вплинув на процеси європейської інтеграції та формування позитивного іміджу України на світовому ринку товарів та послуг, де якість є важливим чинником.

Невід'ємною частиною Угоди про заснування СОТ і обов'язковою для всіх її членів, в тому числі для України, є Угода про технічні бар'єри у торгівлі, згідно з вимогами якої обов'язковими інструментами приведення якісних характеристик продукції є застосування технічних регламентів і процедур оцінки відповідності та сертифікації.

Питання розроблення, прийняття та застосування технічних регламентів і процедур оцінки відповідності, а також здійснення оцінки відповідності, у тому числі сертифікації, до 2015 року регламентувалося законами України: "Про підтвердження відповідності", "Про стандарти, технічні регламенти та процедури оцінки відповідності" та Декретом Кабінету Міністрів України від 10.05.1993 № 46-93 "Про стандартизацію і сертифікацію" (далі – Декрет) [2; 3; 5].

Відповідно до зазначених нормативних актів в Україні була запроваджена система сертифікації продукції – Система УКРСЕПРО. Згідно з положенням системи сертифікації УКРСЕПРО сертифікація продукції – це процедура, за допомогою якої визнаний у встановленому порядку уповноважений орган документально підтверджує відповідність продукції, систем управління якістю, систем управління навколишнім середовищем, систем управління охороною праці персоналу встановленим законодавством вимогам, що діють в Україні [8].

Система УКРСЕПРО передбачає як обов'язкову, так і добровільну сертифікація в межах законодавчо регульованої сфери та, відповідно, законодавчо нерегульованої сфери.

Законодавчо регульована сфера – це сфера, в якій вимоги до продукції та умови введення її в обіг регламентує законодавство (наприклад, директива ЄС або національне законодавство країн ЄС, технічні регламенти з оцінки відповідності в Україні тощо). Таким чином, продукція, яка підлягає обов'язковій сертифікації в державній системі сертифікації, включена до офіційного державного нормативного акта "Перелік продукції, що підлягає обов'язковій сертифікації в Україні" та проводиться відповідними акредитованими органами з сертифікації будь-якої форми власності, призначеними центральним органом виконавчої влади – Міністерством економічного розвитку і торгівлі України, що реалізує державну політику у сфері технічного регулювання на здійснення цієї діяльності.

Законодавчо нерегульована сфера – це сфера, в якій вимоги до продукції та умови введення її в обіг не регламентуються законодавством. Таким чином, добровільна сертифікація проводиться у порядку, визначеному цивільно-правовим договором між заявником (виробником, постачальником) та органом з сертифі-

кації, в результаті чого підтверджується відповідність продукції заявленим вимогам [8]. Метою добровільної сертифікації є реклама продукції, освоєння нових ринків збуту, формування і підтримка іміджу фірми, в тому числі, якщо сертифікація зумовлена умовами постачання продукції.

Сертифікацію в системі УКРСЕПРО проводять винятково органи з сертифікації, а в разі їх відсутності – організації, що виконують функції із сертифікації продукції за дорученням Міністерства економічного розвитку і торгівлі України.

Водночас, керуючись взятими на себе зобов'язаннями та принципами адаптації національного законодавства до норм Європейського Союзу, Верховною Радою України було прийнято Закон України “Про технічні регламенти та оцінку відповідності” № 124-VIII від 15.01.2015 (далі – ЗУ № 124-VIII від 15.01.2015) [1], головною метою якого визнано встановлення на основі положень Угоди про технічні бар'єри в торгівлі єдиних правових та організаційних засад діяльності у сфері технічного регулювання шляхом консолідації в окремому законодавчому акті норм Декрету та законів України “Про підтвердження відповідності” та “Про стандарти, технічні регламенти та процедури оцінки відповідності” (втратили чинність у зв'язку з неузгодженістю між собою та наявністю дублюючих норм).

Так, відповідно до прикінцевих положень ЗУ № 124-VIII від 15.01.2015 Декрет втрачає чинність з 1 січня 2018 року, тобто законодавцем визначено кінцеву дату скасування обов'язкової сертифікації продукції.

Зазначені зміни були прийняті з урахуванням директив Нового та Глобального підходу щодо нотифікації органів з оцінки відповідності з урахуванням вимог, яким повинні відповідати такі органи (*принцип презумпції відповідності певним вимогам*).

Як вбачається з приписів норм ЗУ № 124-VIII від 15.01.2015, скасування обов'язкової сертифікації буде проведено шляхом:

- 1) розроблення та прийняття уповноваженими органами державної влади технічних регламентів та процедур оцінки відповідності на основі міжнародних стандартів, регіональних стандартів, національних стандартів України чи інших держав, актів Європейського Союзу, інших економічних об'єднань або інших держав чи відповідних частин таких стандартів і актів законодавства;

- 2) зміни вимог до органів з сертифікації та оцінки відповідності та порядок надання повноважень таким органам для виконання ними як третіми сторонами певних завдань з оцінки відповідності, згідно з відповідним технічним регламентом, зокрема стосовно видачі (відмови у видачі) рішень про призначення (обмеження сфери призначення, тимчасового припинення чи поновлення дії рішень про призначення, анулювання рішень про призначення) органів з оцінки відповідності.

Таким чином, визначившись із вектором реалізації реформи, законодавець, відповідно, передбачив систему органів виконавчої влади у сфері технічного регулювання, до якої належать:

- 1) Кабінет Міністрів України, основними повноваженнями якого є: спрямування і координація центральних органів виконавчої влади у сфері технічного регулювання; визначення сфер діяльності центральних органів виконавчої влади з технічного регулювання та затвердження технічних регламентів та процедур оцінки відповідності, застосування яких передбачене технічними регламентами тощо;

2) центральний орган виконавчої влади – Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, що формує та реалізує державну політику у сфері технічного регулювання, а саме: затверджує план розроблення та погоджує технічні регламенти та процедури оцінки відповідності; визначає порядок формування і ведення баз даних технічних регламентів, інформації, отриманої від призначених органів з оцінки відповідності та реєстру призначених органів з оцінки відповідності; здійснює організаційно-розпорядчі функції щодо призначення та реєстрації органів з оцінки відповідності тощо;

3) інші центральні органи виконавчої влади у сфері технічного регулювання (наприклад, МВС, МОЗ, ДСНС, Мінрегіон та інші) до компетенції яких належить: розроблення та перегляд технічних регламентів та процедур оцінки відповідності у визначених сферах діяльності; впровадження та затвердження в межах компетенції технічних регламентів та методичних рекомендацій із їхнього застосування; затвердження переліків національних стандартів, що надають презумпцію відповідності продукції вимогам технічного регламенту; оцінювання претендентів на призначення органами з оцінки відповідності та приймання участі у проведенні моніторингу призначених органів з оцінки відповідності.

З огляду на викладене вище, Міністерство внутрішніх справ України на підставі Постанови КМУ № 1057 від 16.12.2015 здійснює функцію технічного регулювання у сфері охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки (в тому числі регулює використання піротехнічних виробів; технічних засобів охоронного призначення; спеціальних засобів індивідуального захисту та активної оборони; мисливської і спортивної вогнепальної зброї; холодної зброї: конструктивно схожих зі зброєю виробів для розваг і відпочинку) [6].

Орган із сертифікації продукції в Державному науково-дослідному інституті МВС України діє з дати реєстрації спільного наказу від 22.02.1994 № 114/37 Міністерства внутрішніх справ та Державного комітету України по стандартизації, метрології та сертифікації.

Наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 23.03.2012 № 385 “Про призначення органів з оцінки відповідності на відповідність продукції вимогам технічних регламентів” Державний науково-дослідний інститут Міністерства внутрішніх справ України призначено органом з оцінки відповідності продукції (ООВ ДНДІ МВС України) вимогам Технічного регламенту піротехнічних виробів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 03.08.2011 № 839.

Водночас, як було зазначено, Законом України № 124-VIII від 15.01.2015 до органів з оцінки відповідності застосовуються нові вимоги для виконання функціональних завдань згідно з технічними регламентами.

Однією з таких вимог, що впливає на призначення відповідного органу з оцінки відповідності, є акредитація, що проводиться Національним агентством з акредитації України [4]. Під час акредитації орган зобов'язаний довести свою відповідність критеріям, установленим національними стандартами, в результаті чого надається презумпція відповідності.

Таким чином, підтримуючи державну політику у сфері технічного регулювання, наказом ДНДІ МВС України від 26.05.2016 № 99 “Про вдосконалення діяльності ОС ДНДІ МВС України” з метою виконання вимог Закону № 124-VIII від 15.01.2015 з 01.06.2016 було введено в дію документи системи управління органу

з сертифікації продукції ДНДІ МВС України (Настанова СУ ОС ДНДІ МВС України, схеми сертифікації ДНДІ МВС України та ін.).

Настанова СУ ОС ДНДІ МВС України є основним організаційно-методичним документом, у якому визначено принципи та процеси функціонування системи управління органу з сертифікації продукції. Настанова містить опис системи управління, демонстрації її відповідності вимогам міжнародного стандарту ДСТУ EN ISO/IEC 17065:2014 “Оцінка відповідності. Вимоги до органів з сертифікації продукції, процесів та послуг”, що має забезпечити дотримання визначених у цьому стандарті принципів проведення оцінки відповідності [7].

Міжнародний стандарт ДСТУ EN ISO/IEC 17065:2014 входить до Переліку національних стандартів, відповідність яким надає презумпцію відповідності органів з оцінки відповідності і визнаних незалежних організацій спеціальним вимогам до призначених органів з оцінки відповідності чи визнаних незалежних організацій. До цього Переліку включено національні стандарти, що є ідентичними гармонізованими європейським стандартам у рамках реалізації Рішення № 768/2008/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 09.07.2008 про загальні рамки реалізації продукції та скасування Рішення Ради 93/465/ЄЕС затвердженого наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 25.02.2016 № 308.

Отже, введення та затвердження Настанови системи управління ОС ДНДІ МВС України відповідно до вимог міжнародного стандарту ДСТУ EN ISO/IEC 17065:2014 – це, в першу чергу, забезпечення вимог акредитації, що дає можливість здійснювати оцінку відповідності згідно з європейськими вимогами якості та відповідати ним.

Запровадження та введення Настанови системи управління органу з оцінки відповідності ДНДІ МВС України згідно з вимогами Міжнародного стандарту ДСТУ EN ISO/IEC 17065:2014 забезпечує ті зміни вимог до органів з сертифікації та оцінки відповідності, які регламентує Закон № 124-VIII від 15.01.2015.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про технічні регламенти та оцінку відповідності: Закон України від 15.01.2015 № 124-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124-19> (дата звернення 03.07.2017).
2. Про підтвердження відповідності: Закон України від 17.05.2001 № 2406-III. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2406-14> (дата звернення 10.07.2017).
3. Про стандарти, технічні регламенти та процедури оцінки відповідності: Закон України від 01.12.2005 № 3164-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3164-15> (дата звернення 24.07.2017).
4. Про акредитацію органів з оцінки відповідності: Закон України від 17.05.2001. 2407-III. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2407-14> (дата звернення 12.07.2017).
5. Про стандартизацію і сертифікацію: Декрет Кабінету Міністрів України від 10.05.1993 № 46-93. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/46-93> (дата звернення 17.07.2017).
6. Про визначення сфер діяльності, в яких центральні органи виконавчої влади здійснюють функції технічного регулювання: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.12.2015 № 1057. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1057-2015-%D0%BF> (дата звернення 20.07.2017).
7. ДСТУ EN ISO/IEC 17065:2014. Оцінка відповідності. Вимоги до органів з сертифікації продукції, процесів та послуг. URL: http://document.ua/ocinka-vidpovidnosti_-vimogi-do-organiv-z-sertifikaciyi-prod-std30075.html (дата звернення 19.07.2017).
8. Бурбела О.В, Шалагай Ю.О. Розвиток системи управління якістю продукції в Україні. Економічний простір. 2011. № 49. 315 с.

Отримано 04.09.2017

Рецензент Марченко О.С., к.т.н.